

ТКАЧОВ М.М., к.е.н., доцент,
ДЬЯКОВА Н.М., ст.викладач
ПЕРЕРВА П.Г., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу,
Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків

РОЗВИТОК МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах ринкової економіки критерієм конкурентоспроможності того чи іншого господарюючого суб'єкта виступає раціональне управління та ефективне функціонування його фінансових ресурсів. Сьогодні відзначається невисока ефективність систем управління фінансами аграрних підприємств нашої країни. На поточному етапі розвитку економіки, при спостереженні тенденції високої інтеграції у світовий соціально-економічний простір, чимале значення набуває розробка сучасних форм і методів управління фінансами, які служать основою для розвитку аграрного виробництва.

Впровадження ринкових відносин в аграрний сектор економіки значно підвищило самостійність та відповідальність за формування та використання фінансових ресурсів у організаціях сфери матеріального виробництва. Разом з тим, лібералізація економіки, ставка на використання ринкового механізму та властивих йому фінансових відносин в управлінні фінансовими ресурсами з одночасним послабленням державних регулюючих функцій без відповідного попереднього опрацювання правових та економічних засад переходу на ринкові відносини призвели до перманентної фінансової кризи аграрних підприємств.

Актуальність проблеми полягає в тому, що наявність ресурсів для розвитку аграрного сектора економіки вимагає побудови ефективного механізму управління фінансами на підприємствах галузі. Постійні зміни в ринковій економіці, що трансформується, вимагають від керівників аграрних підприємств сучасних способів і нових підходів до технологій і методів управління фінансами. Ефективний розвиток соціально-економічних процесів стає неможливим без розуміння основ та практичних методів фінансового менеджменту. На даному етапі головною проблемою стає підвищення ефективності виробництва за рахунок зміни структурних факторів. Одним із суттєвих інструментів її вирішення є створення ефективної системи управління фінансами [1].

Метою впровадження системи управління фінансовими ресурсами є досягнення високих показників прибутковості та ефективності діяльності аграрних підприємств. Цей процес тісно пов'язаний з організацією або модифікацією технології виробничих процесів.

Вибір системи управління фінансовими ресурсами має будуватися на міцному фундаменті обліково-аналітичного забезпечення. Сутність обліково-аналітичного обґрунтування вибору фінансової стратегії підприємства є стратегічним фінансовим аналізом. Основу методології обліково-аналітичного забезпечення становить метод комплексного системного та ситуаційного стратегічного аналізу з використанням моделей прогнозування і, насамперед,

інтегральний метод побудови дерева фінансової стратегії та метод алгоритмічного динамічного підходу.

Завдання формування та вибору системи управління фінансами підприємства є багатокритеріальним. Основним інтегральним критерієм є максимізація чистого прибутку та ліквідності аграрного підприємства. Цей критерій відображає ступінь фінансової стійкості підприємства та глобальну загальну мету його функціонування. Такими є, на думку авторів, основні методологічні засади стратегічного управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств.

Одним з найважливіших етапів управління фінансами є оптимізація грошових потоків, яка характеризується як процес вибору кращих форм їх організації та функціонування з урахуванням умов та особливостей діяльності підприємства. За результатами досліджень встановлено, що однією з найголовніших проблем підприємств аграрного сектора є проблема дефіциту коштів, а також низька ефективність залучення та використання інвестицій. Відповідно, фінанси є основним ресурсом для провадження діяльності підприємств у сфері модернізації та інновації. У таких умовах система ефективного управління фінансами має вирішувати такі завдання як:

- вдосконалення матеріально-технічної бази;
- впровадження ресурсозберігаючих технологій;
- оптимізація наявних ресурсів та витрат.

Першочерговим завданням є створення привабливих умов для залучення інвестицій у аграрну галузь. Сьогоднішні реалії такі, що через брак сільськогосподарської техніки не обробляється більшість орних земель. У деяких регіонах на 1000 га орних земель припадає лише від 6–7 одиниць тракторів. Низький рівень рентабельності є причиною того, що тваринницькі підприємства скорочують поголів'я худоби, що призводить до зростання обсягів імпорту м'яса.

На наш погляд, інноваційний розвиток системи управління фінансами має встановлюватися безпосередньо самими підприємствами і не повинно негативно позначатися на показниках виробництва [2].

Таким чином, для підвищення ефективності системи управління фінансами агропідприємств України загалом, а також інвестиційною сфері їх діяльності необхідно запровадити низку заходів:

- застосовувати специфічні методи управління фінансами при визначенні результатів фінансової та господарської діяльності підприємств галузі АПК;
- прораховувати можливі варіанти результативності при виборі інвестиційних проектів;
- проводити економічну оцінку та ранжування варіантів управління грошовими потоками підприємств, з метою вибору найбільш оптимального, вигідного та економічно ефективного виду фінансового управління;
- враховувати ефект фінансового важеля під час розгляду системи управління фінансами та інвестиційної діяльності.

З іншого боку, як частина стратегічного управління, фінансова стратегія інтегрована в загальну (корпоративну) стратегію організації, яка:

- визначає єдині цілі для майбутнього розвитку організації;
- формує основні правила поведінки організації;
- вказує на фактори, які повинні враховуватися при розробці та прийнятті фінансових та інвестиційних рішень.

Звідси випливає, що формування ефективної системи управління фінансами не є самоціллю, а лише незамінним інструментом для загального підвищення результативності та фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу держави.

Перспективним напрямком подальших досліджень, на наш погляд, вважається розгляд взаємозв'язків господарської діяльності та стану фінансів сільськогосподарських підприємств, напрацювання методичного забезпечення, яке б відповідало вимогам аграрної галузі та надавало найбільш достовірну інформацію, а також розробка алгоритму управління фінансовою стійкістю аграрних підприємств у кризовий період.

Список використаних джерел

1. Pererva, P., Kuchynskyi, V., Kobieliava, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>
2. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. Харків : НТУ "ХП", 2017. С. 54-57.
3. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи : монографія. Харків : Планета-Принт, 2020. 354с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
4. Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Теоретичні засади комплаєнс-моніторингу в системі економічної безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХП". Економічні науки: зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХП", 2019. № 1. С. 65-72.
5. Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Цінова політика підприємства та її вплив на ринкову кон'юнктуру та конкурентоспроможність продукції // Вісник НТУ "ХП" : зб. наук. пр. Економічні науки. Харків : НТУ "ХП", 2016. № 27. С. 58-61.
6. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.] ; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків : Віровець А.П. "Апостроф", 2012. 705 с.
7. Інтелектуальна власність: магістерський курс : підручник / П.Г.Перерва [та ін.] ; ред.: П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : Планета-Принт, 2019. 1002 с.
8. Научные основы маркетинга инноваций : монография в 3 т. Том 3. / под. ред. С.Н.Ильяшенко. Сумы: ООО "Печатный дом "Папирус", 2013. 334 с.
9. Кобелева Т.О., Марчук Л.С. Методи оцінювання ефективності реклами та її впливу на споживачів // Вісник НТУ "ХП": Харків : НТУ "ХП". 2015. № 25. С.79-84.